

REISVERSLAG BORNEO, SARAWAK (12 mei '93 -->7 juni '93)
door Rudi Delvaux

Woensdag 12 mei '93

Eindelijk de lang verwachte morgen. Ik stond om 6.00 uur op en maakte me klaar om te vertrekken. Mijn broer kon maar moeilijk uit zijn bed, maar had me beloofd me naar Antwerpen te brengen. Om 6.45 uur vertrokken we. Onderweg pikten we Luc nog op en controleerden we of we alles wel bijhadden. We hadden met Chris en Ferre afgesproken aan de Meir om van daaruit met 2 auto's naar Zaventem te rijden. We waren goed op tijd daar er bijna geen file te bespeuren viel. Op de luchthaven zochten we naar de coffee-corner waar we met iedereen hadden afgesproken. Na de ticketten gekregen te hebben en alle formaliteiten in orde waren, stapten we met ons zessen op het vliegtuig, de zevende persoon had afgezegd. Het vliegtuig vertrok zoals gepland om 10.40 uur.

De eerste stopplaats was Wenen. We waren daar een uur in transit en mochten spijtig genoeg het vliegtuig niet uit. De tweede stopplaats was Dubai, de stad met de ongeoorloofde kamelen-races. Het was al een stuk in de nacht en hier mochten we toch een goed half uur uit het vliegtuig. We stapten uit en een ongelooflijke warmte overstelpte ons. Deze eerste kennismaking met de warmte was een beetje te vergelijken met een sauna. Al zit je stil, het zweet begon spontaan te druppen. Het was nacht en toch steeg het kwik hier tot 30 graden Celcius. Na een wandelingetje door de meest dure luchthaven ter wereld, stapten we terug in het vliegtuig. .

Donderdag 13 mei '93

De derde stopplaats was weer een heel stuk verder, nl. Kuala Lumpur. Hier was de eerste ontmoeting gepland met onze reisbegeleidster, Gaby Van Den Abbeele. Het was een hele zoektocht. Wij van de ene kant mochten niet uit de transitzone en Gaby van de andere kant mocht de transitzone niet in. We ontmoetten elkaar gelukkig op het vliegtuig. Aangekomen te Miri, onze eindbestemming, rond 15.00 uur zochten we naar onze bagage. Gelukkig was alles aangekomen. Even later namen we een busje richting hotel gelegen in het centrum van Miri. Het hotel was klein en we moesten even wennen. We hoorden de ratten kruipen en in de badkamer nestelden kakkerlakken van wel 7 cm lang zich in een hoekje. Ongedierte was er in overvloed, maar ik had er persoonlijk geen last van. Chris daarentegen is bij René en mij komen slapen daar er in onze kamer zogezegd geen ratten zaten. Die nacht hadden we de airconditioner niet opgezet daar die veel lawaai maakte, ik kon als gevolg niet slapen van de warmte. Chris en René juist van 't zelfde, de volgende keer de airconditioner maar gebruiken. De aanpassing aan het 6-uren verschil verliep zonder echte problemen.

Vrijdag 14 mei '93

Deze morgen hebben we rondgereden totdat we een wisselkantoor vonden die onze US dollars wou wisselen. Spijtig genoeg aanvaardde die geen traveller cheques. Zodoende moesten we naar een bank, waar de koers niet zo gunstig stond. Alles werd goedge maakt door het bezoek aan de Niah Caves. Na ongeveer 2 uur rijden arriveerden we aan de toegang van het Park. We gingen een chalet binnen, voorafgegaan door het uitdoen van de schoenen (Iets dat we veel moesten doen). We moesten onze naam en internationaal pasnummer opschrijven zodanig dat er controle was wie nog in het park verbleef. We deden onze schoenen terug aan en namen een bootje naar de andere kant van de oever. Daar begon dan onze eerste wandeling door de jungle van ongeveer 3 km heen, maar dan wel over een houten paadje. De wandeling was aangenaam en onderweg hebben we kennisgemaakt met mieren van 2,5 cm groot, mieren samenlevend met een plant, onbekende

boom- en plantesooren. Na een uurtje wandelen kwamen we aan de Niah Cave. De grot was groot en in tegenstelling met wat er in de folder staat is de grot warm en nat i. p. v. koud en droog. Daar er veel vleermuizen en gierzwaluwen in de grot leven, ontstaat er een doordringende geur die soms op mijn adem pakte. De grotten zijn enorm bekend daar de nestjes van de gierzwaluw hier worden verzameld. Langs lange bamboestokken kruipen mensen naar "het plafond" van de grot. Met een stok duwen ze de nestjes los. De nestjes worden dan verkocht om van daaruit een overheerlijke chinese soep te maken. Na wat foto's genomen te hebben keerden we terug. 's Avonds nuttigden we een maaltijd in een sjiek restaurant, we hebben daar "steamboat" gegeten.

Nadien hadden we nog een gesprek over de organisatie Joker en onze reisbegeleidster. Wij vonden dat zij zich afzonderde. Ze wou zich niet bij de groep binden en was altijd op zichzelf. Wat voor nut had ze dan. Met wat rum achter onze kiezen laaide het gesprek op. Spijtig genoeg waren de wanden van hout en waarschijnlijk heeft Gaby veel gehoord. Er werd nadien niet veel meer over dat feit gesproken. We hoopten het beste voor ons en voor haar.

Zaterdag 15 mei '93

Vanaf vandaag ligt onze tocht in grote lijnen vast. We hadden ons ingeschreven bij een plaatselijke reisorganisatie "Tropical Adventure". Zij zouden de komende 20 dagen de reis verzorgen tegen de prijs van 1350 Ringgit.

We vertrokken zeer vroeg met een busje naar de haven om daar voor de eerste keer een expressboot te nemen. We zetten ons op het dak van de boot en genoten van de welkome wind en het uitzicht op de oevers van de rivier. Wat wel opviel was dat de rivier vuilbruin zag. Op zich is de rivier niet vervuild, het is enkel slijk dat zich vermengd heeft met het water. Na een paar uur stapten we over in een andere expressboot. Tegen de late namiddag stapten we over in een longboat. De reddingsvesten gebruikten we om op te zitten. Na een paar uur door de jungle te varen werden de rivieren ook kleiner. Tegen de avond arriveerden we wonder boven wonder aan een soort hotel in het midden van de jungle, nl. G Benarat. 's Avonds genoten we nog van een glas strorum op ons terras. Het was heerlijk warm en de geluiden van het oerwoud maakten alles echt (Het was ook echt).

Zondag 16 mei '93

Vanuit ons "hotel" vertrokken we met een longboat richting Gunung Mulu National Park. Vandaag gaan we de grotten Deer cave en Long cave bezichtigen. Wij dachten dat we door de jungle moesten trekken en hadden daarom onze Palladiums aangetrokken. Daar aangekomen kwamen we tot de constatie dat heel de trekking over een houten paadje liep. Wij dachten dan bij onszelf: "Morgen wordt het anders". Na een uurtje wandelen kwamen we bij de Lang Cave. Het was een kleine grot in vergelijking met de Niah Cave. Toch was deze zeer bijzonder door zijn gevormde stalagmieten en stalagtieten. Er was er een bij die een schaduw vormde van een oude vrouw en een paar anderen vormden de schaduw van een kussend paar. 's Namiddags bezochten we Deer cave. Je merkte direct dat toerisme hier de bovenhand neemt. Onze gids van dit Park was Ricardo, hij leidde ons rond in de grotten. Deer cave is de grootste grot ter wereld (niet de Niah cave) en huisvest ongeveer 600.000 vleermuizen. De grond is bedekt met guano met daaronder ontelbare kakkerlakken. Op het einde van de grot kwamen we aan de "Garden of Eden". Het zicht naar buiten toe is ongelooflijk knap en lijkt inderdaad op het aards paradijs. Er was ook een riviertje en een legende vertelt dat als je er in zwemt je jonger wordt. Wij natuurlijk het water in en Luc en ik hebben nog vanaf een rots het water ingesprongen. Na deze welkome verfrissing keerden we terug. Onderweg kwamen we nog een twee meter lange slang tegen die zich traag door de grot bewoog. Na deze fantastische rondleiding keerden we terug naar een chalet, waar je zicht had op Deer cave. Na lang wachten zagen we vleermuizen buitenkomen, maar wel in kleine getalen. Door het slechte weer bleven de meesten in de grot. Normaal gesproken is de uittocht van de vleermuizen een spectaculair gebeuren.

s' Avonds dronken we nog Chrisje, een drankje door onszelf gebrouwd : Strorum met cola. Na een bewogen avond kropen we moe in ons bed.

Maandag 17 mei '93

We namen afscheid van ons slijk hotel en vertrokken weer met een longboat naar het nationaal park. Voor de laatste keer gingen we grotten bezichtigen. Eerst bezochten we Wind Cave. De grot dankt zijn naam aan een opening in de grot waar er altijd een tocht voelbaar is. Op het einde van de grot is er nog een prachtig stuk te zien die de naam "King's Room" kreeg. Er is geen koning te zien maar door het sierlijk zicht lijkt het op een koninklijke kamer. Langs deze grot kon je ook in de Clearwater Cave geraken, maar daarvoor moest je uitgerust zijn met klimmateriaal. We namen daarom een longboat naar de volgende grot, de Clearwater Cave.

We bekeken de grot en onze gids wou langs de gewone weg terug. De vorige dag hadden we toevallig van toeristen gehoord, dat je ook door de rivier kan teruggeraken. Enkel Karin en Gaby keerden langs het pad terug. In het begin was het wel gevaarlijk ; je had enkel licht van je zaklantaarn en in de rivier waren talrijke spleten. Je moest dus door de rivier en opletten voor de verraderlijke spelonken. Dit stukje voorbij waadden we tot op borsthoogte naar de overkant van de rivier. Kletsnat gingen we over de rotsen verder. Door het plafond staken enorme wortels van bomen, wat een prachtig zicht was. Onze gids legde uit dat we direct aan Turtle Cave zouden arriveren en dat we stil moesten zijn om misschien een schildpad te kunnen aantreffen. Geruisloos volgden we onze gids door smalle gangen. Stilletjes aan geloofde ik hem niet meer, we namen moeilijke paadjes waar het veel gemakkelijker kon. Onze gids wees ons een plek aan waar de schildpadden zaten. We keken naar beneden en zagen onszelf in het water. Onze gids had ons beetgenomen. Na dit avontuur was

het nog niet gedaan, we moesten ook nog terug aan de longboat geraken. We waadden door een smalle spelonk. Het was eng daar we tot borsthoogte onder water zaten en dat er tussen het water en het plafond maar een halve meter verschil was. Onderweg kwamen we nog een enorme pad tegen. Het beest bleef onbeweeglijk stil langs de kant zitten. Aan de uitgang aangekomen trokken we nog een stukje door de jungle tot we aan de longboat arriveerden.

Na het middagmaal stapten we weer in de boot en volgden we de rivier stroomafwaarts. Door de snelle stroming geraakten we goed vooruit. Onderweg legden we nog even aan bij een modern longhouse. Een aantal onder ons kochten daar een armband als aandenken. We vaarden verder tot we aan een paadje kwamen . We legden aan en maakten ons klaar om de jungle door te trekken. Onze bootsman had zijn boot niet in de gaten. Plots rende hij de rivier op, de boot was afgedreven. Kletsnat kon hij zijn vervoermiddel toch te pakken krijgen (gelukkig maar).

Dan gaf onze gids het startsein. Iedereen was stil en genoot van de trekking. Tijdens deze tocht hebben we ook voor het eerst kennis gemaakt met bloedzuigers. Het zijn kleine, vieze wormpjes die bloed uit je lichaam zuigen. Het doet geen pijn, maar het vervelende is dat je het bloeden moeilijk kan stelpen. Als je er op tijd bij bent kan je ze er nog aftrekken, maar vanaf dat ze aan het zuigen zijn, krijg je ze er moeilijk af. Met behulp van een brandende sigaret lossen ze gelukkig wel. Na een fikse wandeling van 9 km arriveerden we in Kamp 5. Het eerste wat we deden was onze kleren uittrekken en controleren of er nog bloedzuigers te vinden waren. Ik had pech, er zat er nog één tussen mijn benen, maar hij was gelukkig nog niet aan het zuigen.

Na een goede wasbeurt in de rivier nuttigden we ons avondmaal. Na een gezellige avond bij kaarslicht kropen we in ons lakenzak. Die nacht droomde iedereen van bloedzuigers.

Dinsdag 18 mei '93

Na een slechte nachtrust stond ik al vermoeid op, wetende dat we vandaag een zware klim moesten ondernemen. We gingen de Pinacles bekijken en daarvoor moesten we ongeveer 1100 m

stijgen. In het begin was het zwaar daar het zeer warm was en dat we deze inspanningen nog niet gewend waren. Na een tijdje ging het al wat beter. De groep was wel in drie stukken gescheurd daar iedereen zijn eigen tempo nam. Luc en ik hadden er zin in en gingen er stevig tegenaan. De eerste helft van de tocht was steil maar was nog niets vergeleken met het tweede gedeelte. De berg werd alsmaar steiler en ik kreeg er nog een rugzak bovenop. Op het laatste moesten we nog over ladders en touwen klimmen. Op een gegeven moment zei ik tegen Luc om even te wachten op de anderen (In feite was ik aan rust toe). Wat een geluk dat we stopten, want een paar meter verderop lag een groene, giftige slang rustig te zonnen. Ik zag ze toevallig liggen. Het beestje was maar een halve meter lang, maar toch durfden we er niet voorbij. Wanneer onze gids arriveerde wees ik de slang aan. Hij nam een stok en joeg de slang met zachte hand weg. Zonder het te weten hadden we de top bijna bereikt; we moesten nog maar een tiental meter verder. Aangekomen zagen we bijna niets van de "Pinacles" daar er mist was opgekomen. Daarbij begon het nog te regenen. Kletsnat aten we onze boterhammetjes op. Door de regen werd de mist wat verdreven en zagen we gelukkig de "Pinacles" wel. Het zijn puntige rotsen die hoog boven de plantengroei uitsteken. Dan begon de terugweg. Zoals je wel weet is afdalen moeilijker dan stijgen én daarbij was het ook nog aan het regenen. Iedereen kende de weg en daalde op zijn eigen tempo af. Na een paar uur arriveerde ik doorweekt terug aan Kamp 5. Ik was blij daar er precies geen einde aan de afdaling kwam. Het klaarde die dag niet meer op en het was onmogelijk onze kleren te drogen. De rest van de dag hebben we wat uitgerust en gepraat. 's Avonds hebben we wat gekaart en truukjes uitgehaald met lucifers. Het was een droge avond zonder alcohol, wat een keer geen kwaad kon.

Woensdag 19 mei '93

Die morgen deden we onze kletsnatte kleren aan en vertrokken naar onze volgende bestemming. We staken de rivier over door middel van een hangbrug die spijtig genoeg vol rode mieren zat. We waren vlug aan de overkant. Tegen een zagezegd stevig tempo trokken we door de jungle. Plots hoorden we precies het geluid van een vliegtuig. We hadden ons vergist, het was het geluid van overvliegende neushoornvogels. Ik had nooit gedacht dat die zo een wind konden maken. Iedereen hield tijdens de tocht zijn schoenen en broek goed in het oog daar de bloedzuigers hier in grote getalen aanwezig waren. Het viel allemaal best mee. Tegen de middag arriveerden we aan een rivier waar een bootsman ons zou komen oppikken. Vooraleer we de boot instapten aten we ons middagmaal op. Rond 1 uur vertrokken we richting het eerste Iban-longhouse, Rh. Bala Lasong. We legden aan en wankelend stapten we uit de boot. Over een houten paadje wandelden we naar het longhouse. Het stonk daar naar de varkens en de kippen, daar deze met veel rondliepen.

We begaven ons naar de hoofdman die ons daarna uitnodigde in zijn kamer. Wij aanvaardden en zetten ons op de mat. Het was er verschrikkelijk warm daar het dak uit golfplaten bestond. Hij bood ons een glaasje TUAK aan, de nationale drank van de Ibans. De beleefdheid eist dat het eerste glas dat je krijgt bij een gezin, dat je die ad fundum opdrinkt. Wij waren natuurlijk zeer beleefd. Het was zeer gezellig en de kruik rijstwijjn geraakte leger en leger. Gelukkig werd het etenstijd en konden we weer genieten van een lekker bord rijst met groenten.

's Avonds kregen we rijstwijjn met Tsjapajaam, wat het geheel nog straffer maakte. Het was een goede test voor de Gawai-feesten, daar moet je bij elk gezin een glaasje Tuak komen drinken.

Er werd nog wat gebabbeld en we kropen vrij vroeg in ons bed.

Donderdag 20 mei '93

Half vier in de morgen, niemand van ons kon nog slapen door al het gekraai van de hanen. Bijna elk gezin bezit een haan daar de nationale sport hanegevechten zijn. Langs alle kanten hoorde je de hanen kraaien zonder ophouden. Het enigste wat je kon doen is opstaan. Ik heb dan wat genoten van een klein wandelingetje in de buurt. Het viel wel op dat de meeste mensen ook vroeg

op zijn. Dat is eigenlijk vrij duidelijk daar de temperaturen op dit ogenblik nog draaglijk zijn. In de namiddag is er veel minder bedrijvigheid.

We pakten ons gerief bij elkaar en begaven ons naar de steiger om weer de boot te pakken. Onze bootsman bracht ons wat verderop zodat we een busje konden nemen naar Limbang. Aangekomen aan de weg konden we niets anders dan uit te stappen en door het slijk aan wal te geraken. Het stomme was dat iedereen proper en droog was en we maar een paar meter door het slijk moesten. Maar wat moet, dat moet dan maar. We dronken nog soya bean en namen dan een busje naar Limbang.

Tegen de middag kwamen we aan. Het was hier verschrikkelijk warm aangezien je hier niet kan profiteren van de schaduw van de bomen. Je was blij dat je ergens binnen kon waar de airconditioning het goed deed. We slenterden wat rond op de markt en dronken iets in een cafeetje. De rivier die door de stad liep was wel vrij vuil. Het was niet uitnodigend om in te zwemmen, alhoewel ik snakte naar een beetje koelte.

's Avonds namen onze twee gidsen ons mee naar een disco waar ze ook Karaoke deden. Na eerst een live-band aan het werk gezien te hebben, begonnen ze met de karaoke. Je moest op voorhand doorgeven welk nummer je wou zingen. Yusup gaf het voorbeeld en zong een voortreffelijk nummer (ik weet niet meer welk nummer, sorry). Wij hebben niet meegedaan daar geen van ons zin had ons belachelijk te maken. Na de karaoke draaiden ze nog wat muziek, waar wij dan gretig op dansten. Het duurde wel even voor we Yusup en de andere gids op de dansvloer kregen. Na een gezellige avond met vrij veel bier stond ons een korte nacht te wachten.

Vrijdag 21 mei '93

Om zes uur stonden we op en tegen half zeven waren we al weg. Ik was blij dat we de stad konden verlaten daar ik steden sowieso direct beu ben. Om 8 uur namen we de expressboot vanuit Limbang overzee naar Kuala Lawas. Het was prachtig weer en we hebben van deze boottrip een zonneklopperstrip gemaakt. Het scheelde niet veel of ik was verbrand.

Zonder ergens een maaltijd te nuttigen zochten we een jeep die ons naar onze bestemming kon brengen. We vonden iemand die bereid was ons weg te brengen met zijn Toyota Pick-up. Wij namen plaats in de laadbak voorzien van banken en waar er een kap was over getrokken. Dit was dan het begin van een lange tocht door de jungle over een privébaan. Deze weg wordt gebruikt voor vrachtwagens die een lading bomen uit het oerwoud vervoeren. Deze weg was in het begin zeer goed, 't is te zeggen de eerste 4 uur. Daarna werd de weg smaller en gladder. Daarbij kwam nog dat het begon te regenen, wat het rijden bemoeilijkte. Ik had graag zelf eens gereden maar daar de bestuurder rechts zit en dat je daarom ook met je linkse hand moest schakelen, durfde ik het niet vragen. In Sarawak rijden ze tussen haakjes links, daar dit land een Britse kolonie is geweest. De tweede taal is trouwens engels. Na een tijd slippen en ploegen kwamen we rond 5 uur 's avonds aan het einde van de weg. We hebben gelukkig niet vast gezeten, alhoewel het soms niet veel scheelde.

We waren er nog niet daar we nog een drietal uur moesten wandelen vooraleer we het volgende dorp zouden bereiken. Na een knappe tocht door een geweldig landschap kwamen we in het donker aan te Bakelalan. We begaven ons naar het huis van Yusup's zuster, die voor ons een lekker avondmaal klaarmaakte. Na een hele dag te hebben gereisd zonder eens rustig te kunnen eten, was dit maal (al was het rijst) welkom. Moe maar voldaan kroop ik vroeg in mijn bed. De volgende dag moesten we maar een paar uur wandelen en besloten we pas 's middags te vertrekken.

Zaterdag 22 mei '93

Pas om negen uur werd ik wakker, maar ik had wel heel goed geslapen. Deze morgen konden we het dorp in daglicht bekijken. Het was hier opvallend proper en alles was netjes in orde. Je merkte wel dat de westerse cultuur weer een stempel had gedrukt; Iedereen leeft in een apart huis

en voor de eerste keer waren er afspanningen te bespeuren.

Ten opzichte van het longhouse vond ik het hier veel aangenamer en de omgeving ademde rust uit. Hier kon ik gerust een paar dagen blijven om eens te genieten van alles wat er om mij gebeurde. Yusup bracht ons naar de protestantse kerk van het dorp. Luc was in zijn nopjes want in de kerk stond een drumstel en hij mocht er zelfs op spelen. Het klonk niet slecht. Nadien gingen we iets drinken in een "cafeetje" in het dorp. We dronken er indonesische whisky en dat om 11 uur 's morgens. Ter-

wijl we daar zaten landde er een vliegtuigje van MAS (Maleisien Airlines). Het is het enigste vervoermiddel om in de stad te geraken en daar inkopen te doen. Je kan er met maximum 19 personen in en er is maar 1 vlucht per dag. De prijs bedraagt 40 ringgit, wat voor de mensen daar niet goedkoop is. Het vliegveld stelde ook niet veel voor. Het was een vlak stuk terrein dat een beetje verhard was.

Na het middagmaal pakten we onze rugzak in en vertrokken wenaar onze volgende bestemming. We moesten de grens over en belandden in Kalimantan, het Indonesische stuk van Borneo. Yusup onderhandelde met de douane terwijl wij vol spanning een melkje met suiker dronken. Chris kocht ook snoepjes, die ze dan aan de kindjes uitdeelde. Eerst durfden ze de snoepjes niet aan te pakken, maar door aan te dringen toch wel. Dan arriveerde Yusup en hij vertelde dat de douane weer wat rijker geworden was. We trokken verder door de rijstvelden tot we op onze bestemming, Parupaj, waren. We mochten in het huis van de hoofdman overnachten. Opvallend was wel dat de inwoners bijna allemaal legerkledij droegen. We zaten hier natuurlijk aan de grens. Wepakten ons wasgerief en begaven ons naar de rivier om ons nog eens goed te wassen. Het grappige was wel dat we langs de varkens naar de rivier moesten. Dan was het weer tijd om aan te schuiven op de mat. Het eten werd klaargemaakt op een houtvuur en voor de eerste keer zag ik dat het plafond zwart zag van de rook. Ik kwam ook tot de vaststelling dat dit huis een rieten dak had in plaats van een golfplaten dak. Na een rustige avond plaveiden we ons neer op de houten vloer.

Zondag 23 mei '93

Vandaag stond er een fikse wandeling door de jungle op het programma. We vertrokken vroeg op de dag zodat we al een stuk verder waren voordat de hitte ons parten zou spelen. Spijtig genoeg begon de tocht met een zware beklimming. Onze reisbegeleidster zag het niet meer zitten de trekking aan dit tempo mee te doen en begon te zagen dat ze het vliegtuig in Bakelalan zou pakken. We zouden dan afspreken in Miri over een paar dagen. Wij vonden dat geen goed idee en pepten haar wat op om de trekking mee te doen. Zo geschiedde en regelmatig stopten we om te rekupereren. Het toffe aan deze tocht was dat er op deze hoogte (ongeveer 900 m) geen bloedzuigers voorkwamen. Af en toe hoorden we een aap, maar ene zien kwam er niet bij.

Tegen de middag kwamen we aan onze bestemming, een kampje aan de rivier met de naam Long Repun. Die nacht werd het kamp nog gebruikt door militairen, maar toen wij aankwamen, waren ze zich aan het klaarmaken om te vertrekken. In de namiddag mocht je doen wat je wou. Luc en ik gingen de jungle in en we zetten ons ergens op een boomstam. We hoopten, als we stil zouden zijn, dat we misschien een of ander beest zouden zien. Na een half uur zitten waren we het al beu, en trokken we dieper het oerwoud in. We kwamen de rivier stroomopwaarts tegen en ik kwam op het idee om in plaats van de weg te volgen, de rivier naar het kamp te volgen. Zo gezegd zo gedaan. Met T-shirt en fototoestel rond mijn nek waadden we door de rivier. Sommige stukken waren zeer diep, maar ik met mijn apparatuur kon niet zwemmen. Ik moest dan door de jungle, wat met al die grote spinnen en verraderlijke doornen geen lachertje was. Ik had enkel mijn zwembroekje aan en ik voelde overal vanalles kriebelen. Door al het zweten was het meer de gedachte dan dat er iets was. We hebben zelfs de rivier moeten oversteken door hangend aan een bamboe de overkant te bereiken. We hebben tijdens deze avontuurlijke tocht heel wat afgelachen

Toen we aan het kamp kwamen was Yusup water aan het warm maken in een bamboestengel. 10 minuten daarna kregen we een lekkere kop koffie. Nadien heb ik me uitgebreid gewassen in de rivier ; het was heerlijk.

Tegen zes uur begon het donker te worden en Karin was er niet gerust in. Allerlei onbekende geluiden kwamen uit het oerwoud. Yusup stak een kampvuurtje aan waar we dan gezellig met zijn allen aan zaten. Plots viel er vlakbij ons iets zwaars naar beneden. Ferre sprong een paar meter achteruit. Naar aanleiding van dit begon Yusup nog allerlei griezelige verhalen te vertellen over spoken en geesten. Hij vond dat plezant om mensen schrik aan te jagen (dat vind ik ook). Chris vertelde ook een luguber verhaal dat ze zelf had meegemaakt. Ze handelde als een beest en kon zichzelf niet beheersen. Het was iets dat ze geen tweede keer zou willen meemaken. We aten nog een paar zonnebloempitten en vertelden nog wat. Karin was daarbij nog zo vriendelijk om voor Luc 16 pitten te pellen en voor mij 17. Rond 9 uur trachtten we te slapen. Die nacht had iedereen kou geleden behalve René, die had een goede slaapzak.

Maandag 24 mei '93

Rond zes uur werden we wakker door het licht. Yusup maakte weer koffie en thee in een bamboestengel en voor de verandering aten we rijst uit een blad. Nadien trokken we verder door de jungle. Het was weer stralend weer en onze kleren werden weer nat van het zweet. Na een uurtje stappen begonnen we aan een beklimming van een berg. In tegenstelling met de vorige dag deed iedereen deze beklimming op zijn eigen tempo. Tijdens deze beklimming hoorde ik een aap in de bomen, maar spijtig genoeg kon ik hem weer niet vinden, In de jungle is het moeilijk om iets te zien door al het groen. Boven aangekomen liep ik bijna verkeerd. Ik liep voorop en nam bijna een verkeerd weggetje. Er is in feite maar één weg, maar jagers hebben ook nog paadjes bijgemaakt ; ik zat bijna op zo'n zijpaadje. Tijdens de afdaling nam Luc de kop. Hij voelde zich sterk en in plaats van te wandelen begon hij de afdaling in looppas te ondernemen. Ik volgde en het was prachtig hoe gemakkelijk het eigenlijk ging. Als je natuurlijk een misstap maakte, kon je wel lelijk vallen. Maar ja, een beetje sensatie kan geen kwaad. Beneden aangekomen hebben we een tijdje moeten wachten op onze compagnons.

Tegen de middag kwamen we al in Pa Lungan aan en zochten we de hoofdman op. Ik had grote dorst en terwijl iedereen zich verfriste dronk ik 3 grote tassen koffie op. In het dorp was niet veel te zien buiten een oude grafsteen van ongeveer 1000 jaar oud én een hangbrug. We hebben in de late namiddag voor de eerste keer mijn speelkaarten bovengehaald en hebben we "gewiesd". 's Avonds zaten we weer gezellig samen en hebben we wat gebabbeld. Voor de eerste keer ben ik met muziek in slaap gevallen. In de kerk recht tegenover ons waren mensen aan het zingen. Het was tof om zo in slaap te vallen.

Dinsdag 25 mei '93

Deze morgen begon slecht voor Karin. Ze kwam tot de constatie dat ze haar fotoestel kwijt was. De vorige avond dacht ze er nog aan dat ze die nog buiten had laten liggen, maar ze besloot die morgen wel te nemen. De camera lag trouwens onder een afdak. De volgende morgen ging ze zien en ze vond niets. We vroegen aan de hoofdman of hij misschien iets wist. Het kon vanalles zijn : een kind die dacht dat het speelgoed was of een hond of anders een dief. Een zoekactie leverde niets op en we konden niets anders doen dan onze weg te vervolgen. We lieten bij de hoofdman wel een adres achter in geval van. We pakten onze bagage en vervolgden onzweg richting Bareo. Het was een verbreed paadje en spijtig genoeg was het gedaan met moeilijke passages. Er was weinig schaduw en de zon brandde op ons hoofd. Na vier uur wandelen kwamen we in Bareo aan. Onze gids leidde ons rechtstreeks naar hotel "Tawares". Het hotel werd opgehouden door een engelse

die was blijven hangen in de streek.

Die namiddag hebben we allemaal uitgerust totdat we kennismaakten met Nixon, een plaatselijke bewoner van een longhouse. Hij nodigde ons uit om bij hem te komen eten. Hij had blijkbaar iets te vieren daar hij al goed in de wind was. 's Avonds vertrokken we in het donker naar het longhouse. Het wandelingetje van "5 minuten" duurde meer dan een half uur en plassen ontwijken was de kunst. Aangekomen kwamen we tot de constatie dat Nixon's ouders van niets wisten. We kregen daarom enkel een overheerlijke ananas waar Bareo trouwens bekend voor is. De grootmoeder zette zich speciaal in traditionele kledij zodat we foto's konden maken. In de kerk naast het longhouse waren weer mensen aan het zingen. Ze oefenden voor een koorwedstrijd die de volgende avond zou plaatsvinden. We gingen even kijken. Rond 10 uur kwamen we aan het hotel, maar intussentijd hadden we nog steeds niet gegeten. Yusup maakte voor ons nog snel wat noedels klaar. Het heeft me toch gesmaakt. Direct daarna hebben we ons te slapen gelegd.

Woensdag 26 mei '93

Na een koude nacht in het hotel (we zitten nog steeds op ongeveer 1000 m hoogte) hadden we een vrije dag voor de boeg. Yusup kon geen vliegtuig reserveren daar alles al volgeboekt was. We konden pas de volgende morgen vertrekken. Samen met Luc en Chris zijn we naar een schoolje geweest. We hebben de kinderen wat geobserveerd en geprobeerd de kindjes op foto te krijgen. Ze maakten er een spelletje van en dat maakte het nog plezieriger.

In de namiddag gingen Luc, Karin en ik op zoek naar een goed uitzichtspunt op de vallei, daar Nixon de vorige avond er over had verteld. We vonden het niet en we hebben dan maar een andere berg beklommen. Er was geen weg te bespeuren, maar daar trokken we ons niets van aan. We gingen dwars door de varens en dode bomen de berg op. Je merkte aan de zwartgeblakerde grond dat het hier ooit afgebrand is geweest. Karin was op haar sleffers en had moeite om boven te geraken. De beklimming was niet voor niets daar het panorama op de vallei ongelooflijk indrukwekkend was. Na uitgerust te hebben, moesten we de steile helling terug af. We besloten langs de andere kant van de berg te dalen. Deze kant bestond uit dicht oerwoud waardoor je veel houvast had. Na een twintigtal meter bijna recht naar beneden werd de begroeiing zo dicht en kwam ik zoveel enge spinnen en insecten tegen dat we gauw besloten terug te gaan en langs de zelfde weg terug te keren. Zo gezegd zo gedaan. Luc maakte de weg vrij en ik hielp Karin daar zij constant naar beneden schoof. Uiteindelijk kwamen we aan het paadje. We bekeken onze benen naar eventuele wonden, maar buiten enkele schrammen was er niets te bespeuren. We waren wel verschrikkelijk vuil door al het stof en daarbij was het ook zeer warm. Het bandje van mijn fototoestel stond in mijn schouder en al goed dat ik me ingesmeerd had met zonnecrème. We haastten ons snel naar het winkeltje om een welkome verfrissing te nemen. Ik dronk een soort yoghurt dat me toch smaakte. Yusup was daar ook en ik kon mijn mond niet houden. Tijdens onze tocht had Karin voor de vierde keer haar zonnebril verloren. Ze had die op haar hoofd gezet, maar tijdens de beklimming is ze zonder dat ze het merkte er af gevallen (proficiat).

Na het avondmaal leidde Yusup ons naar de hal waar het koorwedstrijd plaats had. Het weggetje was pikdonker en we volgden Yusup op de voet, daar je anders wel in een rijstveld kon belanden. Na ongeveer 4 keer hetzelfde liedje gehoord te hebben, besloten we om terug te keren. Elk koor zong hetzelfde liedje en de jury bepaalde welk koor het best het liedje bracht. Voor de toeschouwers is dat natuurlijk saai. Luc en ik besloten dezelfde weg terug te gaan terwijl de anderen de hoofdweg namen. Zonder zaklamp was het wel erg spannend. Ik ben met mijn linkervoet in het slijk gezakt en iets daarvoor had Luc nog een sprong over een beekje gemist, zijn rechtervoet was kletsnat. We verschoten één keer van een waterbuffel die we passeerden.

Donderdag 27 mei '93

We pakten onze bagage en begaven ons naar het vliegveld. We moesten er een uurtje op

voorhand zijn daar we nog gewogen moesten worden en de administratie nog in orde moest gebracht worden. Terwijl we op het vliegtuig wachtten kwam de hoofdman van het vorige longhouse aangelopen. Yusup, Karin en Gaby gingen met hem mee. De hoofdman had de camera gevonden. Eén van zijn stamgenoten had de camera gestolen en hij had het ontdekt. Uit dankbaarheid gaf Karin hem nog een geschenk.

Vlak voor het vliegtuig vertrok, kwamen ze aan. We stegen op en hadden een prachtig zicht op de jungle. We stapten in Marudi uit het vliegtuig en een ongelooflijke warmte viel over ons. Na een tijdje in hoger gelegen gebied vertoefd te hebben, waren we de warmte vergeten. We namen een taxi naar de expressboat, die ons dan terug naar Miri zou brengen. We zetten ons weer op het dak en hebben er weer van genoten. In de late namiddag kwamen we in Miri aan en gaven we een relaas aan onze reisorganisator, Richard. Die avond gingen we zonder Yusup op stap. We stapten een discotheek binnen en hebben daar ons verveeld enerzijds door de slechte muziek, anderzijds door de dure drank. Luc en ik hebben dan nog een afzakkertje gedronken in een Jazz-café. Vrijdag 28 mei '93

We wisten dat we een lange dag voor de boeg hadden en dat het onvermijdelijk was. We moesten vandaag een afstand van meer dan 400 km overbruggen.

De eerste 200 km legden we af met een lokale bus. De bus zat stampvol en om buiten te geraken moest je over de bagage klimmen. Gelukkig konden de ramen goed open zodat het toch nog draaglijk was in de bus. Na een paar uur rijden hield de bus een stop zodat we de benen even konden strekken. Na een kwartiertje vertrokken we terug. Tegen de middag arriveerden we in Bintulu, ongeveer halweg onze reis. Van hieruit was het de bedoeling de volgende bus naar Sibul te nemen. Je kon niet reserveren en je moest dus goed dringen om een plaats te kunnen bemachtigen. We hadden pech, er was zoveel volk dat het ons niet lukte.

We zochten een ander alternatief en vonden er ook één. Iemand was bereid ons naar Sibul te brengen met zijn busje. Er stond ons nog een rit van 217 km te wachten. Hier bij ons zou je er 2 uur overdoen, maar hier duurde de tocht 4,5 uur. Meer dan de helft van de weg was nog niet af en je moest door slijk en stenen verder.

Tegen 7 uur 's avonds kwamen we eindelijk in Sibul aan. We gooiden ons gerief af in hotel "Zurha" en begaven ons naar een restaurant. We aten er spaghetti met groenten, vlees en zelfs inktvis. Nadien hebben we nog een pintje gepakt in een nightclub met mooie Filippijnse meisjes. In het hotel hebben Luc en ik nog 'chickenbrain' gedronken en naar Maleisische MTV gezien: Een half uur reclame, 5 minuten muziek.

Zaterdag 29 mei '93

Luc en ik sliepen op één kamer en normaal gezien komen ze ons wakker maken. Deze keer gebeurde dat niet en aangezien geen van ons twee een horloge had, werden we te laat wakker. Het was al half negen en we hadden om acht uur aan de receptie afgesproken. Snel trokken we onze kleren aan en gingen naar beneden.

Na de ochtendmaaltijd namen we onze rugzak en vertrokken richting expressboat die ons naar Song zou voeren. Door de Gawai-feesten was het erg druk en moesten we ons tussen de mensenmassa wringen. Richard probeerde ticketten te bemachtigen, wat in eerste instantie niet lukte. We hadden pech daar de boten naar Song pas om één uur zouden vertrekken. We hebben dan wat staan kijken en rondhangen tot we uiteindelijk op de boot konden stappen. Naast mij zat een borneaanse die terug naar huis keerde. Tijdens de boottocht hebben we wat gebabbeld in ons beste engels. Het was plezierig en leerrijk, daar je in steden niet zo gemakkelijk contact kan maken. Daarbij kwam nog dat ze niet onknop was. Spijtig genoeg ging ze niet tot in Song en moest ik me weer aansluiten bij de groep.

Rond halfvier arriveerden we in Song en nuttigden daar pas ons middagmaal. Onze trip was nog niet ten einde daar we nog een stukje verder moesten tot we ons longhouse zouden bereiken.

Richard zorgde voor een busje. Onderweg stopten we even om de nationale sport eens te bekijken nl. "cock-fighting". De bedoeling is dat twee hanen elkaar bevechten en dat niet zomaar. Aan één van de twee poten wordt een vlijmscherp mes gebonden waarmee de hanen zich elkaar moeten verwonden. De haan die overeind blijft is gewonnen. Er wordt ook voor veel geld gewed en als gevolg zagen we ook veel dronken mensen rondlopen.

We vervolgden onze weg en even later moesten we uitstappen. We zaten vast in de modder en we moesten allemaal meeduwen tot we eruit waren. Plots schoot het busje vooruit en Ferre moest wegduiken. Een paar kilometer verder hadden we onze bestemming bijna bereikt. We moesten nog een klein stukje te voet en na een steile afdaling kwamen we aan een brede rivier. Gelukkig was er iemand aan de andere kant zijn longboat aan het kuisen. Richard wuifde en hij kwam er direct aan. Zo kwamen we aan bij het longhouse. Vooraleer we ons avondmaal nuttigden wandelden we nog even naar de peper- en cacaoplantage. 's Avonds hebben we met de bevolking muziek gemaakt met behulp van gongen en tam-tams. Het was gezellig en leerrijk, Luc kon zijn hartje weer ophalen.
Zondag 30 mei '93

We vertrokken terug naar Song en die vriendelijke meneer van gisteren bracht ons weer naar de overkant van de rivier. Daarna gingen we in plaats van met het busje, te voet naar Song. Het was maar 7 km en ieder stapte tegen zijn eigen tempo. Luc en ik zetten er de beuk in. Met de rugzak op de rug arriveerden we na een klein anderhalf uur in Song.

In het café ontmoetten we Richard terug die een bootje had genomen vanuit het longhouse naar hier. We dronken hier voor het eerst chocomelk (Milo). Het was eens wat anders dan soya-bean. We aten vroeg daar onze boot al om 12 uur vertrok. Na een klein uurtje in de boot, moesten we nog een drie uurtjes wandelen vooraleer we in het longhouse Rh. Lejav zouden aankomen. We liepen weer door een ander soort jungle. Het was ongelooflijk knap, de plantengroei was overweldigend en het riviertje dat door het dal liep bruiste in de verte. Het pad was glibberig, maar dat maakte alles nog wat plezanter. Chris kon gerust nog eens uitschuiven. We hadden zoals altijd weer natte voeten en uiteindelijk kwamen we aan. Richard vernam dat in dit longhouse het Gawai-feest pas de 5de juni zou plaatshebben, maar het volgende longhouse, Mantate, vierde het deze avond al. We besloten daarom ineens verder te trekken. Eén van de inwoners gidste ons. Het was een weggetje dat constant langs een riviertje liep. Luc en ik probeerden onze schoenen droog te houden, maar uiteindelijk gaven we op. We moesten voor het grootste deel door de rivier, daar er geen weg meer te vinden was. Na een anderhalf uur zweten kwamen we aan het longhouse. We kregen een warm onthaal. De mensen waren verrast daar het al vijf jaar geleden was dat er een toerist hier kwam. Wij waren de eerste toeristen die met hen het Gawai-feest zouden meemaken. We waren benieuwd naar het feest en we zagen toe welke rituelen ze gebruikten. Bij elk gezin moesten we eens langskomen en al eerder gezegd wordt er dan een glaasje Tuak aangeboden dat je dan in één teug moet opdrinken. Dan deden ze een ritueel om duivels te verjagen en goden goed te stemmen. Ze gebruikten hierbij voedsel en een levende haan. Er werd wat gedronken en gedanst tot ik iets bijna niet kon geloven. Eén van de jongelui kwam met een karton af vol met bier van Heineken weliswaar. Zelfs tot een uiterste hoek van de wereld kan je dat snertbier terugvinden. Ik heb er niet van gedronken, ik had al genoeg met de tuak. We mochten ook eens proberen hun dans na te doen. De mensen lachten zich kreupel en wijzelf hebben ons goed geamuseerd. Normaal duurt zo een feest de hele nacht, maar we kropen tegen één uur toch in ons bed. Moe sliepen we door het lawaai van de feestvierders door. Die nacht had ik het koud daar ik niets droog bij had. Ik heb dan ook een fikse verkoudheid opgelopen.

Maandag 31 mei '93

Die nacht had het fel geregend en was de rivier gezwollen. Gaby vond het niet verantwoord dat we dezelfde weg terug zouden gaan en stelde voor om de boot naar Song te pakken. Wij waren niet akkoord daar we terug naar het andere longhouse Rh. Lejav wilden. Na een klein gesprek

vertrokken we op eigen verantwoordelijkheid. De weg was niet gevaarlijk, enkel de oversteken door de rivier waren iets moeilijker. Nu er wat avontuur was, moesten we niet de stadsmus gaan uithangen. Na een goed uur stappen, kwamen we aan. We wasten ons in de rivier en speelden met de kinderen.

Die middag leidden vier jonge kindjes ons naar een waterval. We bereikten ze na anderhalf uur te trekken. De waterval was niet zo groot, maar toch indrukwekkend genoeg. We zwommen en sprongen van de rots in het water. Na deze verfrissing keerden we terug naar het longhouse. Onderweg klom een van de kinderen in een boom en gooide vruchten eruit. Ik dacht dat het lychees waren, maar ik ben niet zeker. In ieder geval smaakten ze vrij goed. Ik had gerust hier nog enkele dagen willen verblijven daar het longhouse zeer knap gelegen was en daar de mensen ongelooflijk vriendelijk waren. Karin heeft ook nog een aantal mensen verzorgd, waaronder ook de hoofdman; hij had een enorme etterbuil op zijn rug.

Die avond hadden de inwoners speciaal voor ons een feestje gepland. De mensen hebben zich beter geamuseerd dan ons daar wij verschrikkelijk moe waren, maar toch was het de moeite waard. Terwijl de inwoners nog aan het feesten waren, kropen wij al in ons bed.

Dinsdag 1 juni '93

Het was weer zover, de hanen maakten ons weer zeer vroeg wakker en de inwoners waren ook al vroeg bezig. Wij sliepen op de gang en waren wel verplicht op te staan. Na het ontbijt vertrokken we terug naar Song. Eerst een paar uur te voet langs het pad tot we terug aan de rivier kwamen. Een aantal inwoners gingen mee om inkopen te doen in de stad. Onze gids droeg de bagage van Richard, daar hij al in Song was. Aangekomen aan de rivier zagen we de longboats allemaal vol water liggen. Dat was allemaal geen probleem. Ze haalden gewoon het water eruit en klaar was kees. We zagen geen motor en dachten dat we moesten peddelen. Niets was minder waar, aan de oever stond een hokje waar de buitenboordmotoren opgeborgen waren. We stapten in de boot en ik zette me vanachter. Een nadeel was dat er geen zitplank was en dat ik dan met mijn achterwerk in het water moest zitten. De boot was wel een beetje overladen, maar het ging nog net. Ferre en ik moesten wel regelmatig het water eruit scheppen daar het langs alle kanten binnensijpelde. Na een goed half uur kwamen we aan te Song. Gelukkig want mijn armen begonnen al zwaar te worden van het scheppen. Daar ontmoetten we Richard en Gaby, die we twee dagen geleden hadden verlaten.

We aten al vroeg, daar de Expressboot al om half twaalf vertrok. Om twee uur arriveerden we in Sibü. Het was hier weer verschrikkelijk warm en ik had geen zin om in de stad rond te slenteren. Ik heb dan in het hotel me uitgebreid gewassen en eens goed uitgerust. Het was al snel zeven uur en we trokken de stad in om eens goed te gaan eten. Na een lekkere maaltijd werd het tijd dat we eens het afscheid van Yusup gingen vieren. We namen hem mee naar een karaoke en hier hebben we dan ook zelf gezongen. Het was een kleine pub met weinig mensen, maar het was er zeer gezellig. Samen met Yusup heb ik het nummer Sailing van Rod Steward gezongen. Wij waren Yusup dankbaar om de 20 onvergetelijke dagen die hij geleid had. We gaven hem wat kleren en een kaartje, maar je kon niet merken of hij blij was of niet. Hij nam de geschenken ook niet rechtstreeks aan.

Woensdag 2 juni '93

Normaal zou Gaby ons om 5.30 uur wakker maken daar de boot naar Kuching om 7 uur vertrok. Om 6.15 uur klopte Chris op de deur. Gaby had zich overslapen en we moesten ons dan ook haasten. Ik pakte alles snel in en zonder een ontbijt te nuttigen vertrokken we naar de haven. We stapten op de expressboot en na een uurtje varen moesten we overstappen. We zetten ons in een grotere boot, daar we een stuk overzee moesten. Wij hadden geen genummerde plaatsen en

kregen een plaatsje in de vip-room. Ik heb me op de grond gelegd en nog wat verder geslapen. De drie uur varen waren snel voorbij en zo arriveerden we in Kuching. We namen een taxi naar het centrum, dat nog een eindje verderop was.

Die middag was er een bedrukte sfeer ; Chris had een hevige woordenwisseling met Gaby over haar begeleiding. Om één uur namen we een lokale bus richting Bako National Park. Het ticket kostte amper 1,90 ringgit (23 BF). Hierin zat nog een overzetboot bij. Na een goed uur rijden kwamen we aan. We schreven ons in en lieten ons door een bootman naar ons vakantieoord brengen.

Aangekomen huurden we een chalet voor twee nachten daar de derde nacht al bezet was. We installeerden ons en keken naar de wilde zwijnen en makaken die hier rondlopen. Ik trok mijn zwembroek aan en begaf me naar het strand. Voor de eerste keer sprong ik in de Zuidchinese zee. Al was deze dag zonder zon geweest, toch was het zeewater warmer dan het zwembad van Brasschaat. Luc en ik zwommen naar een klif en we konden het niet laten die te beklimmen. Na een prachtig zicht op de baai, daalden we terug af. Terwijl we terugzwommen, begon het nog fel te regenen, maar dat kon geen kwaad.

Tegen valavond ondernamen we nog een tochtje naar een mooi uitzichtpunt op het strand. We namen onze zaklampen mee daar het hier snel donker wordt. De terugtocht verliep dan ook in het donker en dat maakte alles nog spannender. Ik nam de kop en dat zonder zaklamp en om de vijf voeten moest ik wachten. Het was wel zeer plezant. 's Avonds bespraken we wat we de volgende dagen zouden doen.

Donderdag 3 juni '93

Om 5 uur liep de wekker af, we hadden besloten een dauwtrip te doen. Moeizaam kroop ik uit mijn bed en maakte de anderen wakker. In het donker vertrokken we naar een plaats waar we de zonsopgang zouden meemaken en waar we misschien daarna neusapen zouden zien. Op de plaats aangekomen zagen we dat alles overgroeid was met Mangrovebossen, we geraakten dus niet verder. Snel keerden we terug naar het strand. We kwamen op tijd aan maar spijtig genoeg was het te bewolkt. We zagen geen zonsopgang, het werd enkel lichter.

Tijdens het ontbijt vroeg Luc mijn kam. Hij vond die niet ik zocht mee. Toen ik terug aan tafel kwam, lag er een pakje op mijn bord. De groep wenste me een gelukkige verjaardag en daarbij kreeg ik nog een "knap schilderij" en een T-shirt van Sarawak. Nadien maakten we ons klaar om een tocht te ondernemen door het park. We hadden een kaart bij en alles was dan nog eens goed aangegeven. Het was een knappe tocht. Het eerste stuk liep langs mangrovebossen. De bomen groeien daar op ondiep zeewater en op het slijk zaten ongelooflijk veel krabben : blauwe, witte en rode. We zagen ook nog een paar grote slijkspringers. Wandelend over het houten pad kwamen we aan het oerwoud. De verandering was overweldigend. We kwamen in een donker bos terecht en moesten daarbij langs rotsen steil naar boven. Dit was eens een echt indrukwekkend stuk. Boven aangekomen hadden we een knap zicht op de Zuidchinese Zee. We trokken over de kam verder en kwamen in een andere omgeving terecht. Het landschap werd veel opener en de bomen veel kleiner. De bodem bestond uit wit zand en rots. Als gevolg had de omgeving meer een uitzicht van een Australisch landschap.

Gelukkig scheen de zon niet en was de temperatuur daardoor draaglijk. Een volgend stuk leidde naar een waterval. Ze was niet zo indrukwekkend als de vorige, maar toch de moeite waard. Door het slechte weer hadden we geen zin om te zwemmen. We vervolgden onze weg richting kust. We volgden het strand tot we een riviertje tegenkwamen. We zagen er weer krabben en kleine slijkspringers. Het was een grappig gebeuren. We volgden de rivier stroomopwaarts en het was moeilijk gaan over de gladde rotsen. Na een paar honderd meter slippen en vallen moesten we terug de berg op. Dit stuk was zeer steil, maar was gelukkig niet zo lang. Boven aangekomen hadden we een uitzicht op het strand waar we juist daarvoor hadden gelopen. Luc, Karin en ik hebben daar nog

een tijdje genoten, terwijl de anderen al terug op weg waren. De rest van de wandeling bleef ik op mijn gemak vanachter lopen en genoot ik op mijn eentje van de natuur. De anderen zoefden door de jungle en zagen de helft niet. Na een zestal uur gestapt te hebben arriveerden we terug aan de chalet.

Om eens goed uit te rusten, legde ik me in het water en liet me drijven. Na het avondmaal hebben we nog wat gebabbeld over films en boeken. We besloten ook dat je de volgende dag kon doen wat je wou. Vrijdag 4 juni '93

Luc en ik besloten om terug te gaan naar de plaats waar we gisteren in de vroege waren gegaan, om neusapen op te zoeken. Het zijn schuchtere apen, die moeilijk te zien zijn. Met de groep is het onmogelijk, daar je niet stil genoeg kan zijn. Met z'n tweeën trokken we de jungle in. We hoorden in de verte de apen. Ze zaten hoog in de bomen en we probeerden te naderen. Naarmate we dichterbij kwamen verwijderden de apen zich. We besloten dan om ergens te gaan zitten en te wachten. We vonden een rots, waaruit we een goed zicht hadden op de omgeving. Na wat geduld zagen we plots twee neusapen op 10 meter afstand in een boom zitten. Ik maakte snel twee foto's, maar het zullen wel zoekplaatjes worden. Plots zag één aap in de ogen van Luc. De aap verschoot en vluchtte al springend van tak tot tak het bos in. De andere aap volgde instinctief. Het was prachtig dat raar beest van zo dichtbij in het wild te zien. Na deze belevenis trokken we verder het oerwoud in om nog meer apen te zoeken. Na nog wat hoger te klimmen zag ik plots een neusaap door de bomen slingeren. Het was voor mij de eerste keer dat ik het gezicht van de aap had kunnen zien. We hebben ons nog een tijdje op een andere rots gezet, maar deze keer hadden we niet zo veel geduld. Daarbij moesten we om halftwaalf terug zijn daar we uit de chalet moesten. We huurden in de plaats een duurder chalet, die iets groter was, en die ook apart stond.

Na de verhuis aten we in het café. 's Middags ging ik weer op weg met Luc. We hadden niets bij en vertrokken naar een strandje. Op de kaart hadden we gezien dat er meerdere strandjes waren, maar deze konden niet bereikt worden via een weg. Onderweg kwamen we nog een neusaap tegen die toevallig boven ons hoofd hing. Moesten we daarvoor deze morgen zo lang wachten. Na een half uur stappen kwamen we aan het strand. We zetten ons in zwembroek en doken de zee in om ons te verfrissen. We hadden onze kleren op een rots gelegd, niet ver boven het water. Plots zagen we dat onze kleren in het nat lagen. Het water kwam hier sneller op dan we dachten. We trokken de natte kleren aan en besloten de kustlijn te volgen tot het volgende strandje. We klommen over de klippen in de vlakke zon. Wanneer we niet meer verder konden, waren we verplicht een stuk te zwemmen. In de verte zagen we het strand en met volle moed zwommen we verder. Op zee zagen we nog een bootje met Amerikaanse toeristen. We wisten niet of zij ons gezien hadden. Vermoeid arriveerden we aan het strandje en kwamen tot de constatie dat er geen weggetje over land was. De enigste uitweg was het volgende strandje proberen te bereiken. We vorderden door nauwe kloven en begaven ons meermaals door het water langs steile rotswanden. Er was een stuk bij waar we maar een meter plaats hadden tussen twee rotswanden. Het was heel indrukwekkend en spannend, daar we niet wisten waar we zouden uitkomen. We klommen de kliffen op en na een tijdje de klif gevolgd te hebben, konden we niet meer verder. Er waren twee mogelijkheden, ofwel een stuk terugkeren en de zee ingaan, ofwel hier van de rotsen in zee springen. We twijfelden wat daar we van vier meter hoogte het water in moesten springen. We wisten niet goed of het water diep genoeg was. We waagden de sprong en gelukkig was alles in orde. Na een tijdje zwemmen kwamen we uitgeput aan het strand. De Amerikaanse toeristen verschooten toen we uit het water kwamen. We lieten onze kleren drogen en konden ook even uitrusten. Na een half uurtje begaven we ons op weg. Het begon al met een steile helling, maar boven aangekomen hadden we een prachtig uitzicht op het strand. Door de hitte gingen we direct verder. We waren in onze nopjes en we deden een stuk van het pad in looppas. Het zweet liep eraf en het was inspannend om je snel over het paadje te kunnen voortbewegen. Tegen een stevig tempo vervolgden we de weg naar de chalet. Aangekomen genoot ik van een goede tas koffie. Nadien wandelden we op het strand en maakten een knappe zonsondergang mee. Ik heb geprobeerd foto's te trekken. 's Avonds hebben we nog wat gekaart.

Zaterdag 5 juni '93

Spijtig genoeg moesten we het paradijs verlaten. We hadden om negen uur met onze bootman afgesproken aan het strand. We stapten in de longboat en wierpen nog een laatste blik op de omgeving. De bus naar Kuching zat vol met meisjes en vrouwen helemaal opgekleed. Vandaag was het de verjaardag van de koning en de mensen gingen dat vieren. In de namiddag deden we een bezoek aan de orang-oetans. Deze dieren verbleven in een kliniek tot ze terug beter waren. Wij gingen er met een busje heen daar we de lokale bus hadden gemist. Naast orang-oetans zagen we ook Gibbons, neushoornvogels, een neusaap, een honingbeer en nog andere beesten.'s Avonds hebben we wat rondgekuierd op de zondagsmarkt. Er was niet veel te zien en waren daardoor al vroeg terug.

Zondag 6 juni '93

De laatste dag in Borneo moesten we spijtig genoeg in de stad doorbrengen. Luc en ik bezochten het Sarawak-museum dat toch de moeite waard was. Voor de rest van de dag zijn we op zoek geweest naar een hemd. We stapten klerenwinkels binnen en het viel op dat er overal heel veel verkoopsters waren. Zij zien niet zoveel Europese toeristen en vonden ons natuurlijk een attractie. We hebben goed gelachen, maar een hemd hebben we niet gevonden. Zo'n grote maten hadden ze niet. We zijn ook op zoek geweest naar een souvenir, maar zoveel geld uitgeven aan een klein beeldje, vond ik de moeite niet waard. Die middag heb ik voor de laatste keer genoten van rijst met kip. Het was de eerste keer dat er geen beentjes in de kip zaten. Een goede afscheidsmaaltijd dus. Rond halfvijf vertrokken we met een busje naar de luchthaven. We betaalden onze luchthaventaks (20 ringgit) en checkten onze bagage in. Na een versnapering te hebben genomen, stapten we op het vliegtuig. Met een kleine beetje vertraging stegen we op. Aangekomen te Kuala Lumpur namen we afscheid van Gaby. De vlucht ging vrij snel voorbij daar ik veel geslapen had.

Maandag 7 juni '93

Om halftien kwamen we aan te Brussel en het grappige was dat de verkeersleiding het vliegtuig verkeerd had geloodst. We moesten nog een tiental minuten in het vliegtuig blijven zitten. Zo dicht bij huis en toch niet verder kunnen. We haalden onze bagage af en gingen nog iets drinken in een café. Dan was het tijd om afscheid te nemen. Karin bracht ons nog naar station Noord, waar Luc en ik de trein pakten naar Antwerpen. Na een uurtje waren we er. We konden het niet laten de Quick binnen te stappen en eens te genieten van de junk-food. In de bus vertelden we opzettelijk luidop over onze reis, daar er veel studenten op zaten. Ze zaten midden in hun examen. In de namiddag kwam ik thuis aan.